

УДК 347.122

DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.10870777>**Р.М. АРТЕМЕНКО,**

аспірант Харківського національного університету внутрішніх справ,

м. Харків, Україна; e-mail: vip.roman.art@gmail.com;ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-6605-913X>

ПРАВОВИЙ РЕЖИМ МАЙНА ВИРОБНИЧОГО КООПЕРАТИВУ

R.M. ARTEMENKO,

Postgraduate Student, Kharkiv National University of Internal Affairs, Kharkiv,

Ukraine; e-mail: vip.roman.art@gmail.com;ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-6605-913X>

LEGAL REGIME OF PRODUCTION COOPERATIVE PROPERTY

АНОТАЦІЇ (ABSTRACTS), КЛЮЧОВІ СЛОВА (KEY WORDS)

Постановка проблеми. У сучасному юридичному дискурсі значна увага приділяється виробничим кооперативам як одному з основних форм господарювання. Однак, питання правового режиму майна цих об'єднань залишається предметом дебатів та невизначеності. Зокрема, існують різні точки зору на питання власності та використання майна виробничих кооперативів, що створює необхідність в детальному юридичному аналізі для визначення юридичного статусу та правового режиму цього майна. **Метою** статті є встановлення правового режиму майна виробничих кооперативів та роз'яснення його ключових аспектів у контексті сучасного правового середовища. Використані **методи:** аналізу законодавства, що регулює відносини в сфері виробничих кооперативів – для визначення правового режиму майна цих об'єднань; юридичного моделювання – для створення юридичної моделі правового режиму майна виробничих кооперативів на основі теоретичних і практичних даних. **Результати.** Розкриті різні точки зору на питання власності та правового режиму майна виробничих кооперативів і визначено юридичний статус цього майна в контексті сучасного правового середовища. Досліджено, яким чином правовий режим майна впливає на відносини між виробничими кооперативами та їх членами, включаючи питання власності, користування та розпорядження майном. Встановлено, що не все майно виробничого кооперативу належить йому на праві власності. Належність такого майна може базуватись і на інших речових правах або правах, які виникають із відносин інтелектуальної власності, корпоративних та зобов'язальних правовідносин. **Висновки.** Показано, що існують розбіжності та невизначеності у правовому статусі майна виробничих кооперативів, що потребує уточнення та узгодження законодавства. Визначено, що майно кооперативу належить йому не тільки на праві власності, а й інших речових прав, таких як оренда та позичка. Можливе виникнення інших правових режимів на майно кооперативу, таких як інтелектуальна власність або корпоративні права. Правовий режим майнових прав передбачає вимогу щодо коштів, отриманих від господарської діяльності, створених підприємств кооперативу, благодійних внесків та інших надходжень.

Ключові слова: виробничий кооператив; майно; правовий режим; речі; юридична особа; об'єкти цивільних прав

***

Problem statement. In contemporary legal discourse, significant attention is devoted to production cooperatives as one of the primary forms of economic activity. However, questions regarding the legal regime of property of these associations remain subjects of debate and uncertainty. Specifically, there are different perspectives on issues of ownership and use of property by production cooperatives, creating the need for detailed legal analysis to determine the legal status and regime of this property. Thus, the main objective **purpose** by this article is to establish the legal regime of property for production cooperatives and clarify its key aspects within the context of the modern legal environment. The **methods** employed include legislative analysis regulating relations in the field of production cooperatives to determine the legal regime of property for these associations, as well as legal modeling to create a legal framework of the property regime for production cooperatives based on theoretical and practical data. **Results.** Various perspectives on issues of ownership and the legal regime of property for production cooperatives have been elucidated, and the legal status of this property within the context of the modern legal environment has been determined. The impact of the property regime on relations between production cooperatives and their members, including issues of ownership, use, and disposal of property, has been investigated. It has been established that not all property of a production cooperative belongs to it under the right of ownership. Ownership of

such property may be based on other proprietary rights or rights arising from intellectual property, corporate, and contractual legal relations. **Conclusions.** It has been demonstrated that there are discrepancies and uncertainties in the legal status of property owned by production cooperatives, which requires clarification and harmonization of legislation. It has been determined that the property of a cooperative belongs to it not only on the basis of ownership rights but also other property rights such as lease and borrowing. The emergence of other legal regimes for cooperative property is possible, such as intellectual property or corporate rights. The legal regime of property rights entails requirements regarding funds obtained from economic activities, created enterprises of the cooperative, charitable contributions, and other receipts.

Keywords: *production cooperative; property; legal regime; things; legal entity; objects of civil rights*

Постановка проблеми

У сучасному юридичному дискурсі значна увага приділяється виробничим кооперативам як одному з основних форм господарювання. Однак, питання правового режиму майна цих об'єднань залишається предметом дебатів і невизначеності. Зокрема, існують різні точки зору на питання власності та використання майна виробничих кооперативів, що створює необхідність у детальному юридичному аналізі для визначення юридичного статусу та правового режиму цього майна.

Як зазначено в чинному законодавстві України, товариства, які здійснюють підприємницьку діяльність з метою одержання прибутку та наступного його розподілу між учасниками (підприємницькі товариства), можуть бути створені в тому числі, і як виробничі кооперативи. У той же час, відповідно до ст.163 ЦК України виробничим кооперативом є добровільне об'єднання громадян на засадах членства для спільної виробничої або іншої господарської діяльності, яка базується на їхній особистій трудовій участі та об'єднанні його членами майнових внесків.

Очевидно, що виробничі кооперативи наділені такими ж ознаками, як і будь-яка юридична особа, у т. ч. майнової відокремленості. І джерелом формування майна таких кооперативів є їх виробнича або інша господарська діяльність, яка ґрунтується на особистій трудовій участі її членів та об'єднанні його членами майнових пайових внесків. Це може бути: майно, добровільно передане їх членами; кошти, що надходять від провадження господарської діяльності; кошти, що надходять від створених кооперативом підприємств, установ, організацій; грошові та майнові пожертвування, благодійні внески, гранти, безоплатна технічна допомога юридичних і фізичних осіб, у тому числі іноземних; інші надходження, не заборонені законодавством (ч.2 ст.9 Закону України "Про кооперацію").

Водночас, визначення кола джерел формування майна такої юридичної особи та особливості її організаційно-правової форми ще не дає

повної уяви про правовий режим належного їй майна. Не викликає сумнівів, що в результаті особистої трудової участі членів виробничого кооперативу виникає майно (речі, сукупності речей, майнові права та обов'язки), яке належить кооперативу. Адже така діяльність (участь) розглядається діяльністю самої юридичної особи, спрямованою на створення (набуття) майна. Видається, що не потребує додаткового пояснення і виникнення майна в результаті виробничої або іншої господарської діяльності такої організації. Водночас, належність об'єднаних майнових пайових внесків членів кооперативу, в теорії права є предметом дискусії. Спірним виглядає і правовий режим майна, яке належить виробничому кооперативу. Зважаючи на суперечливість сучасного національного законодавства України щодо кооперації, дослідження цієї тематики вказує на її актуальність. Разом із тим, без визначення правового режиму майна виробничого кооперативу видається неможливим виявлення таких його ознак, як майнова відокремленість, самостійна майнова відповідальність за своїми зобов'язаннями та здатність приймати участь у цивільному обороті від власного імені. А, як відомо, це істотні ознаки будь-якої юридичної особи.

Щодо питань правового режиму майна кооперативу, то О.В. Гафурова та В.Ю. Уркевич стверджують, що право власності на пай належить члену кооперативу (кооперативного об'єднання), а вступаючи до кооперативу, пайовики передають лише повноваження щодо управління своїм майном загальним зборам кооперативу [1, с.42; 2, с.89]. У свою чергу, В.Ф. Жаренко право на майновий пай ототожнює з правом власності на нього та визнає його об'єктом абсолютних правовідносин [3, с.215–222]. Натомість І.В. Борисов вважає, що майно, з моменту передачі його виробничому кооперативу належить цій юридичній особі [4, с.10]. Більше того, ряд вчених стверджує, що абсолютно все майно виробничого кооперативу належить йому на праві власності [4, с.10; 5], і таким чином визнається єдиний режим його майна.

Разом із тим, нові погляди та існуючі на сьогодні точки зору потребують певного узгодження між собою. Тому *метою* статті є встановлення правового режиму майна виробничих кооперативів та роз'яснення його ключових аспектів у контексті сучасного правового середовища. Її *новизна* полягає у визначенні правового режиму майна виробничих кооперативів, де вона розвиває точку зору, за якою не все майно виробничого кооперативу є його власністю, а може мати ґрунтування на різних речових та правових відносинах, включаючи інтелектуальну власність, корпоративні та зобов'язальні правовідносини. *Завданнями* роботи є визначення видів майна, яке може належати виробничому кооперативу; встановлення правового режиму кожного з видів майна виробничого кооперативу.

Джерела формування та коло майна виробничого кооперативу

Згідно ч.2 ст.19 Закону України "Про кооперацію" джерелами формування майна кооперативу є: вступні, членські та цільові внески його членів, паї та додаткові паї; майно, добровільно передане кооперативу його членами; кошти, що надходять від провадження господарської діяльності; кошти, що надходять від створених кооперативом підприємств, установ, організацій; грошові та майнові пожертвування, благодійні внески, гранти, безоплатна технічна допомога юридичних і фізичних осіб, у тому числі іноземних; інші надходження, не заборонені законодавством. Разом із тим, визначення кола джерел формування майна цієї групи юридичних осіб та особливості їх організаційно-правової форми ще не дає повної уяви про правовий режим належного їм майна.

У ч.3 ст.19 Закону України "Про кооперацію" чітко та неоднозначно зазначено, що кооператив є власником будівель, споруд, грошових та майнових внесків його членів, виготовленої продукції, доходів, одержаних від її реалізації та провадження іншої передбаченої статутом діяльності, а також іншого майна, придбаного на підставах, не заборонених законом. Така однозначність дозволила сформуватись в Україні доволі поширеній точці зору, що абсолютно на все майно кооперативу, в тому числі й виробничого, встановлюється режим права власності [4, с.8–12; 5; 6]. При чому, частина дослідників стверджує, що основу режиму права власності майна кооперативів становить право колективної власності на майно, належне кооперативу [6; 7, с.51]. І ґрунтується така точка зору на змісті ст.93 Господарського кодексу України (далі –

ГК України), в якій зазначено, що підприємствами колективної власності є виробничі кооперативи та підприємства споживчої кооперації, які діють на основі колективної власності.

Разом із тим, подібна правова позиція та приписи законодавства були піддані справедливій критиці представниками цивілістичної науки [8, с.147]. Адже те, що називають колективною власністю – це власність юридичних осіб. Сам по собі колектив юридичної особи її не створює та не ототожнюється з нею. Більше того, він взагалі не є суб'єктом цивільних правовідносин. Тому конструкція колективної власності дозволяє її ототожнення зі спільною власністю, оскільки колективу, як певній сукупності осіб, належить право власності на певну кількість майна. Відзначимо, що майно юридичної особи не належить її колективу.

Належність (правовий режим) внесків членів кооперативу та паїв, в теорії права, також є предметом дискусії. Одні дослідники вважають, що право власності на пай належить члену кооперативу, а вступаючи до кооперативу, пайовики передають лише повноваження щодо управління своїм майном загальним зборам кооперативу [1, с.42; 2, с.89]. Тобто, права на майновий пай ототожнюють із правом власності на нього та визнають його об'єктом абсолютних правовідносин [3, с.215–222]. Інші дослідники справедливо стверджують, що майнові пайові внески, з моменту передачі їх виробничим кооперативам належать цим юридичним особам [4, с.10]. Не додає ясності щодо належності паїв та внесків і чинне законодавство України. Так, у ч.3 ст.19 Закону України "Про кооперацію" зазначено, що кооператив є власником ... майнових внесків його членів. У той же час, у ч.4 ст.21 цього ж Закону закріплено, що право власності членів кооперативу – фізичних осіб на свою загальну частку успадковується. Як можна помітити, в наведеній нормі йдеться про право власності на частку, яке належить члену кооперативу.

Відповідно до абз.7 ч.1 ст.1 Закону України "Про кооперацію", пай – це майновий поворотний внесок члена (асоційованого члена) кооперативу. Узагальнюючи наведене поняття паю, можна констатувати, що законодавець виходить із того, що пай – це внесок члена кооперативу. І якщо кооператив є власником майнових внесків його членів (ч.3 ст.19 Закону України "Про кооперацію"), а пай – це внесок члена кооперативу (абз.7 ч.1 ст.1 цього ж Закону), то виходить, що кооператив є власником паю. Натомість, правило "пай кожного члена кооперативу" (ч.1 ст.21

Закону України "Про кооперацію") вже вказує на те, що пай належить члену кооперативу. Більше того, відповідно до ч.1 ст.21 вказаного Закону пай формується за рахунок часток разового внеску або часток. Разові внески та частки, за рахунок яких формується пай, перераховані в наведеній нормі через розділовий сполучник "або". Таким чином, буквально тлумачення змісту вище наведеної норми дозволяє зробити висновок, що пай формується або за рахунок внесків, або за рахунок часток. Якщо пай формується за рахунок часток, то частки і є суть паю. І навпаки, пай – це сукупність часток, взятих на певний період у часі. Якщо ж право власності на певну частку, яке навіть успадковується, належить члену кооперативу (ч.4 ст.21 Закону України "Про кооперацію"), а частка – це те, з чого формується пай (ч.1 ст.21 цього Закону), то виходить, що член кооперативу є власником паю. Більше того, відповідно до ч.2 ст.21 Закону України "Про кооперацію" паї, у т. ч. резервного і спеціального фондів, є персоніфікованими й у сумі визначають загальну частку кожного члена кооперативу у майні кооперативу. Спрощення наведеної норми дозволяє подати її в такому вигляді: "паї визначають частку члена кооперативу у майні кооперативу". Іншими словами, члену кооперативу належить частка у майні кооперативу. Якщо ж майно кооперативу сумарно становить сукупність часток, які належать його членам, то виходить, що у кооперативу взагалі відсутнє власне майно. Разом із тим, такий висновок є алогізмом. Отже, майно, сформоване за рахунок майнових внесків членів виробничих кооперативів належить останнім як юридичним особам [6], а це дозволяє стверджувати, що правовий режим паю, або, як інколи зазначається в юридичній літературі, право на пай, знаходиться за межами нашого дослідження.

Режим речових прав на майно виробничих кооперативів

Отже, можна констатувати, що лише майно виробничого кооперативу належить останньому. Разом із тим, це зовсім не свідчить, що на все його майно виникає режим права власності. Це може бути не тільки право власності, а й інші речові права. Наприклад, користування земельною ділянкою може відбуватися і на основі права користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб, яке іменуються емфітевзисом (ст.407 ЦК України, ст.102-1 Земельного кодексу України (далі – ЗК України)). Адже, в результаті відчуження емфітевзису

до набувача переходить лише право користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб (емфітевзис), а не право власності на неї. Для власника після відчуження емфітевзису земельна ділянка залишається своєю (присвоєною), а для відчужувача (колишнього емфітевти, користувача) – чужою [9, с.59–63]. Очевидно, що кооператив може набути й право користування чужою земельною ділянкою для забудови, яке іменуються суперфіцієм (ст.413 ЦК України, ст.102-1 ЗК України).

Відповідно до ст.89-1 ЗК України земельна ділянка може бути надана особі на праві довірчої власності. Остання, згідно ч.2 ст.316, ч.2 ст.597-1 ЦК України, є особливим видом (різновидом) права власності. При цьому, ч.3 ст.597-1 ЦК України передбачає, що з моменту встановлення довірчої власності право власності довірчого засновника припиняється. Наведене дозволяє зауважити, що такий вид майна, як земельна ділянка може належати виробничому чи сільськогосподарському кооперативам, сільськогосподарським кооперативним об'єднанням на праві власності і тільки тоді вони є власниками земельних ділянок, як це передбачено в ч.3 ст.19 Закону України "Про кооперацію", ч.3 ст.20 Закону України "Про сільськогосподарську кооперацію". Якщо земельна ділянка передана на праві довірчої власності кооперативною організацією або кооперативній організації, то надавач перестає бути власником, а набуває статусу довірчого засновника. Напевно не потребує пояснення й те, що у виробничого кооперативу можуть виникати на певні види речей права володіння чужим майном і сервітутні права.

Але дослідження було би неповним, якщо залишити поза увагою набуття земельної ділянки на праві господарського відання та праві оперативного управління. Незважаючи на те, що в цивілістиці ці правові інститути піддані справедливій критиці [10, с.70–73], їх існування не можна ігнорувати. Адже в ч.2 ст.395 ЦК України чітко зазначено, що окрім перерахованих у ч.1 ст.395 ЦК України, законом можуть бути встановлені й інші речові права на чуже майно. Зокрема, ст.136, 137 ГК України передбачено такі речові права, як право господарського відання та право оперативного управління. Крім того, у ч.4 ст.55 ГК України зазначено, що суб'єкти господарювання реалізують свою господарську компетенцію, в т. ч. на основі права господарського відання та права оперативного управління. А суб'єктами господарювання є юридичні особи, створені відповідно до ЦК Ук-

раїни, а також інші юридичні особи. Очевидно, що під це поняття підпадають і виробничі кооперативи, що дає можливість стверджувати, що і ці юридичні особи можуть набувати земельні ділянки у користування на правах господарського відання або оперативного управління.

Водночас аналіз режиму майна виробничого кооперативу дозволяє стверджувати, що він буде залежати від виду такого майна. Адже відомо, що законодавством та доктриною країн континентальної системи права, до яких входить і Україна, лише речі, сукупності речей, тварини, розглядаються об'єктами права власності або інших речових прав [11, с.121–129]. Тільки вони наділяються правовим режимом речей. Разом із тим, не лише в межах речових, а й зобов'язальних правовідносин, може бути закріплена правова належність предметів матеріального світу. Належати – означає бути чією-небудь власністю, перебувати в чиємусь розпорядженні, володінні. Це слово вказує на стан присвоєності (відчуженості) [12, с.177–182; 13, с.36–42] певними особами об'єктів цивільних прав. Він проявляється в тому, що для одних щось стає своїм, а для інших – чужим [14; 15, с.119]. І така належність майна виробничому кооперативу може виникати і в межах зобов'язальних правовідносин.

Інші правові режими майна виробничих кооперативів

Так, у ст.22 Закону України "Про кооперацію" зазначено, що земля кооперативу складається із земельних ділянок, наданих йому в оренду. Отже, якщо цей вид майна було надано кооперативу в оренду, то очевидно, що він не стає його власником. Проте, таке майно правомірно належатиме цій юридичній особі. Причому, у вказаній нормі законодавець вживає вираз "земля кооперативу", що свідчить про належність цього об'єкта цивільних прав певному суб'єкту. Не викликає сумнівів, що не лише земельні ділянки, а й інші види нерухомих і рухомих речей виробничий кооператив може отримати в оренду.

Можна припустити, що майно може належати виробничому кооперативу і на підставі договору позички. Зокрема, безоплатна технічна допомога юридичних і фізичних осіб, у т. ч. іноземних, може надаватись у вигляді будь-якого майна, необхідного для забезпечення виконання завдань проектів (програм), яке ввозиться (набувається) в Україну. Отже, саме на підставі договору позички таке майно (речі, сукупності речей, тварини) може передаватись безоплатно як у власність, так і в тимчасове користування.

Разом із тим, поняття "майно" не вичерпується лише предметами матеріального світу. Тому на майно виробничого кооперативу можуть виникати й інші правові режими. Зокрема, якщо виробничому кооперативу належать майнові права на результати інтелектуальної творчої діяльності, то у них виникає правовий режим інтелектуальної власності. На об'єкти корпоративних відносин, відповідно, режим корпоративних прав. І раніше нами вже обґрунтовувалася така різниця правових режимів майна підприємницьких товариств [16, с.145–154].

Окремо необхідно приділити увагу й правовому режиму такого об'єкту цивільних прав як майнові права. По-перше, це пов'язано з тим, що в різних своїх проявах цей вид майна є якщо й не найбільш поширеним у сучасному цивільному обороті, то одним із поширених. Такими є й майнові права на результати інтелектуальної, творчої діяльності, і безготівкові гроші, і бездокументарні цінні папери, і крипто-валюта, тощо. По-друге, правовий режим майнових прав і донині є дискусійним.

У теорії права існують дві кардинально протилежні між собою точки зору щодо їх правового режиму. Одні вчені вважають, що "визнання майнових прав об'єктами права власності опосередковано відбулося на законодавчому рівні через визнання майнових прав неспоживними речами (ч.2 ст.190 ЦК України). Практично ж поширення режиму права власності на ідеальні об'єкти (майнові права) є можливим виключно в сенсі правової фікції, яка має прагматичне призначення. Конструкція права власності в даному випадку є єдино можливою..." [17, с.24; 18, с.194]. Тобто, сучасне українське цивільне законодавство вже на даний момент "не обмежується поширенням режиму власності лише на речі як матеріальні предмети" [19, с.80–96; 20, с.67; 21, с.266]. Такий підхід, на думку прихильників цієї точки зору, повністю узгоджується з позицією Європейського Суду з прав людини (далі – ЄСПЛ), відповідно до якої "об'єктом права власності є: речі, інше майно, майнові права та інтереси, інші активи, які мають певну економічну цінність".

Вказаному підходу протиставлено інший, за яким "традиційно інститут права власності в Україні, як і загалом у країнах континентальної системи права, розглядається як правовий масив, що регламентує права стосовно речей як об'єктів матеріального світу і цим практично обмежується..." [22, с.34–40]. Сама така думка отримала широку підтримку в теорії вітчизняно-

го права. Більше того, стверджується, що "сучасний європейський досвід регулювання відносин власності навпаки, повністю підтверджує життєздатність та досконалість концепції права власності, притаманної континентальній системі права. А відповідно до останньої об'єктами права власності можуть бути лише речі, як предмети матеріального світу" [23; 24]. Думка ж про те, що з позиції ЄСПЛ об'єктом права власності є і майнові права, не відповідає дійсності оскільки більшість вітчизняних дослідників "намагаються з'ясувати зміст рішень ЄСПЛ, як джерела права, за допомогою прийомів правового мислення, характерного для юристів континентального права та на основі фундаментальних правових ідей, притаманних романо-германському праву" [25; 26, с.149–154]. А рішення ЄСПЛ є прецедентами, що пояснює їх казуїстичний характер та робить їх ближчими до "живого права", характерного для англо-американської системи права.

Повністю поділяючи ту точку зору, за якою правовий режим речей (режим права власності) можуть мати лише предмети матеріального світу, а майнові права є нематеріальними, то останні набувають лише режим майнової вимоги. Очевидно, що такий правовий режим набувають: кошти, що надходять від провадження господарської діяльності; кошти, що надходять від створених кооперативом підприємств, установ, організацій; грошові пожертвування, благодійні внески, гранти, якщо вони надходять у безготівковій формі; відступлені правові вимоги у вигляді внесків, пожертвувань, безоплатної технічної допомоги, інших надходжень, не заборонені законодавством.

Висновки

1. Майно виробничого кооперативу належить останньому не лише на праві власності, а й за іншими речовими правами, такими як право довірчої власності, емфітевзис, суперфіцій, право володіння чужим майном, сервітутні права, право господарського відання та право оперативного управління.

2. Лише речі, сукупності речей, тварини, які

розглядаються законодавством та доктриною країн континентальної системи права, включаючи Україну, являються об'єктами права власності або інших речових прав, і тільки вони наділяються відповідним правовим режимом.

3. Належність майна виробничому кооперативу може також закріплюватись в рамках зобов'язальних правовідносин і на підставі договору позички, зокрема в межах безоплатної технічної допомоги юридичних і фізичних осіб.

4. Поняття "майно" не обмежується лише матеріальними об'єктами. Тому майно виробничого кооперативу може бути підпорядковане іншим правовим режимам. Зокрема, результати інтелектуальної творчої діяльності регулюються правовим режимом інтелектуальної власності, а об'єкти корпоративних відносин – режимом корпоративних прав.

5. Правовий режим майнових прав діє в рамках правової вимоги. Такий правовий режим застосовується до: коштів, отриманих з господарської діяльності; коштів, що надходять від створених кооперативом підприємств, установ, організацій; грошових пожертвувань, благодійних внесків, грантів, якщо вони надходять у безготівковій формі; переданих правових вимог у вигляді внесків, пожертвувань, безкоштовної технічної допомоги та інших надходжень, не заборонених законодавством.

Конфлікт інтересів

Автор заявляє про відсутність потенціального конфлікту інтересів. Стаття піддана незалежному рецензуванню відповідно до правил журналу. Не виявлено жодних конфліктів інтересів, що могли би вплинути на об'єктивність результатів дослідження, що описані в науковій статті.

Вираз вдячності

Дослідження виконано в межах дисертаційного дослідження. Автор висловлює щирі слова вдячності науковому керівнику, кафедрі цивільного права та процесу Харківського національного університету внутрішніх справ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гафурова О. В. Майнові права та обов'язки членів сільськогосподарських виробничих кооперативів. *Наукові записки. Юридичні науки*. 2002. Т. 20. С. 41–44.
2. Уркевич В. Ю. Становлення сільськогосподарських кооперативів в умовах ринкової економіки України: деякі правові аспекти: монографія. Х.: ТОВ "Одіссей", 2004. 120 с.
3. Жаренко В. Ф. Правові аспекти реформування колективних сільськогосподарських підприємств на основі паювання майна і землі. *Правова держава*. 1998. Вип. 9. С. 215–222.
4. Борисов І. В. До проблеми корпоративних прав членів кооперативних організацій. *Цифрові трансформації України 2020: виклики та реалії*: зб. наук. пр. НДІ ПЗІР НАПрН України № 1 за матеріа-

- лами круглого столу, 18 вересня 2020 р. Харків: НДІ ПЗІР НАПрН України, 2020. С. 8–12.
5. Гафурова О. В. Права та обов'язки членів сільськогосподарських виробничих кооперативів: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06. К., 2005. 20 с.
  6. Гладкий С. О. Кооперативне право: навчально-методичний посібник. Полтава, 2016. 263 с. http://www.pravo.puet.edu.ua/files/lic2016bac/kp_03.pdf (дата звернення: 27.02.2024).
  7. Чурилова Т. М. Правове регулювання діяльності сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06. Київ, 2011. 202 с.
  8. Основи підприємництва: навч. посіб. / Кваша С. М., Лавринович В. В., Лавринович Н. В. та ін. К.: Ун-т Україна, 2004. 452 с.
  9. Сліпченко А. С. Відчуження у цивільному праві. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 7. С. 59–63.
  10. Спасибо-Фатєєва І. В. Квазівласницькі права (господарського відання & оперативного управління) як прояви архетипу власності часів радянського права. *Проблеми цивільного права та процесу: тези доп. учасників наук.-практ. конф., присвяч. світлій пам'яті О. А. Пушкіна, (м. Харків, 24 трав. 2019 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ; Харків. обласний осередок Всеукр. громад. орг. "Асоціація цивілістів України"*. Харків: ХНУВС, 2019. С. 70–73.
  11. Сліпченко А. С. Речі як об'єкти цивільного обороту в праві Стародавнього Риму та України. *Форум Права*. 2023. № 75(2). С. 121–129. <http://doi.org/10.5281/zenodo.7699539>
  12. Гелич А. О. Співвідношення понять "об'єкт цивільного правовідношення" та "об'єкт цивільного правонаступництва". *Часопис Київського університету права*. 2012. № 3. С. 177–182.
  13. Сліпченко С. О. Відчуження як елемент цивільного обороту та як правовий стан належності об'єктів. *Університетські наукові записки*. 2014. № 4 (52). С. 36–42.
  14. Leticia Barrera. Files Circulation and the Forms of Legal Experts: Agency and Personhood in the Argentine Supreme Court. *Journal of Legal Anthropology* (2008) Vol. 1, No.1:3-24. <https://www.berghahnjournals.com/> (дата звернення: 27.02.2024).
  15. Сліпченко А. С. Способи та форми цивільного обороту речей: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Харків, 2019. 252 с.
  16. Артеменко Р. М. Визначення правового режиму майна господарських товариств, з урахуванням міжнародного досвіду. *Право і безпека*. 2023. № 2 (89). С. 145–154.
  17. Kenneth R. Minogue. The concept of property and its contemporary significance. *Jstor*. Vol. 22, Property (1980), pp. 3–27. <https://www.jstor.org/stable/24219420> (дата звернення: 27.02.2024).
  18. Шимон С. І. Майнові права в контексті сучасних концепцій права власності в цивілістиці. *Часопис Київського університету права*. 2012. № 2. С. 192–195.
  19. Gene Wunderlich. Property Rights and Information. *Jstor*. Vol. 412, The Information Revolution (Mar., 1974), pp. 80-96. <https://www.jstor.org/stable/1040401> (дата звернення: 27.02.2024).
  20. Некіт К. Г. Право приватної власності в інформаційному суспільстві: цивілістична теорія і практика реалізації: дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.03. Одеса, 2021. 547 с.
  21. Тимошенко Є. А. Проблема визначення права віртуальної власності як об'єкта правовідносин. *Часопис Київського університету права*. 2020. № 3. С. 264–267.
  22. Кузнєцова Н. Нетипові об'єкти права власності в контексті статті 1 Першого протоколу до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. *Право України*. 2016. № 1. С. 34–40.
  23. Moore M. Legitimate Expectations and Land. *Moral Philosophy and Politics*. Volume 4 Issue 2. <https://doi.org/10.1515/mopp-2017-0002> (дата звернення: 27.02.2024).
  24. Сліпченко С. О. Поняття законних очікувань як різновиду майна. *Форум Права*. 2020. 62(3). С. 66–76. <http://doi.org/10.5281/zenodo.3883845> (дата звернення: 27.02.2024).
  25. John D. Sullivan, Jean Rogers and Kim Eric Bettcher. The Importance of Property Rights to Development. *Jstor*. Vol. 27, No. 2 (Summer-Fall 2007), pp. 31-43. <https://www.jstor.org/stable/27000088> (дата звернення: 27.02.2024).
  26. Сліпченко С. О. Модернізація права власності, з урахуванням європейського досвіду. *Актуальні питання модернізації приватно-правових відносин: європейський досвід та перспективи. Матеріали міжн. наук.-практ. конф. (м. Київ, 20 жовт. 2023 р.) / В. В. Цюра, В. О. Бажанов, Б. С. Щербина та ін.; відп. ред. В. В. Цюра. К., 2023. С. 149–154.*

REFERENCES

1. Hafurova, O. V. (2002). Mainovi prava ta oboviazky chleniv silskohospodarskykh vyrobnychykh kooperatyviv [Property rights and obligations of members of agricultural production cooperatives]. *Naukovi zapysky. Yurydychni nauky*, (20), 41–44 (in Ukr.).

2. Urkevych, V. Yu. (2004). *Stanovlennia silskohospodarskykh kooperatyviv v umovakh rynkovoï ekonomiky Ukrainy: deïaki pravovi aspekty* [Formation of agricultural cooperatives in the market economy of Ukraine: some legal aspects]. Monohrafiia. Kh.: TOV "Odissei" (in Ukr.).
3. Zharenko, V. F. (1998). Pravovi aspekty reformuvannia kolektyvnykh silskohospodarskykh pidpriemstv na osnovi paiuvannia maina i zemli [Legal aspects of reforming collective agricultural enterprises based on the sharing of property and land]. *Pravova derzhava*, Vyp. 9. S. 215–222.
4. Borysov, I. V. (2020). Do problemy korporatyvnykh prav chleniv kooperatyvnykh orhanizatsii [To the problem of corporate rights of members of cooperative organizations]. In: *Tsyfrovi transformatsii Ukrainy 2020: vyklyky ta realii*: zb. nauk. pr. NDI PZIR NAPrN Ukrainy № 1 za materialamy kruhloho stolu, 18 veresnia 2020 r. Kharkiv: NDI PZIR NAPrN Ukrainy (s. 8–12) (in Ukr.).
5. Hafurova, O. V. (2005). *Prava ta oboviazky chleniv silskohospodarskykh vyrobnychykh kooperatyviv* [Rights and obligations of members of agricultural production cooperatives]. Extended abstract of candidate's thesis (12.00.06). Kyiv (in Ukr.).
6. Hladkyi, S. O. (2016). *Kooperatyvne pravo* [Cooperative Law]. Navchalno-metodychnyi posibnyk. Poltava (s. 94). http://www.pravo.puet.edu.ua/files/lic2016bac/kp_03.pdf (in Ukr.).
7. Churylova, T. M. (2011). *Pravove rehuliuвання diïalnosti silskohospodarskykh obsluhovuiuchykh kooperatyviv* [Legal regulation of the activity of agricultural service cooperatives]. Candidate's thesis (12.00.06). Kyiv (in Ukr.).
8. Kvasha, S. M., Lavrynovych, V. V., & Lavrynovych, N. V. Et al. (2004). *Osnovy pidpriemnytstva* [Basics of entrepreneurship]. Navch. posib. K.: Un-t Ukraina (in Ukr.).
9. Slipchenko, A. S. (2018). Vidchuzhennia u tsyvilnomu pravi [Alienation in civil law]. *Pidpriemnytstvo, gospodarstvo i pravo*, (7), 59–63 (in Ukr.).
10. Spasybo-Fatieieva, I. V. (2019). Kvazivlasnytski prava (hospodarskoho vidannia & operatyvnoho upravlinnia) yak proiavy arkhetypu vlasnosti chasiv radianskoho prava [Quasi-proprietary rights (economic management & operational management) as manifestations of the archetype of property in the times of Soviet law]. In: *Problemy tsyvilnoho prava ta protsesu: tezy dop. uchasnykiv nauk.-prakt. konf., prysviach. svitlii pamiaty O. A. Pushkina*, Kharkiv, 24 trav. 2019 r. / MVS Ukrainy, Kharkiv. nats. un-t vnutr. sprav; Kharkiv. oblasnyi oseredok Vseukr. hromad. orh. "Asotsiatsiia tsyvilistiv Ukrainy". Kharkiv: KhNUVS (s. 70–73) (in Ukr.).
11. Slipchenko, A. S. (2023). Rechi yak objekty tsyvilnoho oborotu v pravi Starodavnoho Rymu ta Ukrainy [Things as objects of civil circulation in the law of Ancient Rome and Ukraine]. *Forum Prava*, 75(2), 121–129. <http://doi.org/10.5281/zenodo.7699539> (in Ukr.).
12. Helych, A. O. (2012). Spivvidnoshennia poniat "ob'iekt tsyvilnoho pravovidnoshennia" ta "ob'iekt tsyvilnoho pravonastupnytstva" [Correlation of the concepts "object of civil legal relationship" and "object of civil legal succession"]. *Chasopys Kyivskoho universytetu prava*, (3), 177–182 (in Ukr.).
13. Slipchenko, S. O. (2014). Vidchuzhennia yak element tsyvilnoho oborotu ta yak pravovyi stan nalezhnosti ob'iektiv [Expropriation as an element of civil turnover and as a legal status of ownership of objects]. *Universytetski naukovy zapysky*, 4(52), 36–42 (in Ukr.).
14. Leticia Barrera. Files Circulation and the Forms of Legal Experts: Agency and Personhood in the Argentine Supreme Court. *Journal of Legal Anthropology* (2008) Vol. 1, No.1:3-24. <https://www.berghahnjournals.com/>
15. Slipchenko, A. S. (2019). *Sposoby ta formy tsyvilnoho oborotu rechei* [Ways and forms of civil circulation of things]. Candidate's thesis (12.00.03). Kharkiv (in Ukr.).
16. Artemenko, R. M. (2023). Vyznachennia pravovoho rezhymu maina hospodarskykh tovarystv, z urakhuvanniam mizhnarodnoho dosvidu [Determination of the legal regime of the property of business associations, taking into account international experience]. *Pravo i bezpeka*, 2(89), 145–154 (in Ukr.).
17. Kenneth R. Minogue. (1980). The concept of property and its contemporary significance. *Jstor*, (22), 3–27. <https://www.jstor.org/stable/24219420>
18. Shymon, S. I. (2012). Mainovi prava v konteksti suchasnykh kontseptsii prava vlasnosti v tsyvilistytsi [Property rights in the context of modern concepts of property rights in civil studies]. *Chasopys Kyivskoho universytetu prava*, (2), 192–195 (in Ukr.).
19. Gene Wunderlich. Property Rights and Information. *Jstor*. Vol. 412, The Information Revolution (Mar., 1974), pp. 80-96. <https://www.jstor.org/stable/1040401>
20. Nekt, K. H. (2021). *Pravo pryvatnoi vlasnosti v informatsiinomu suspilstvi: tsyvilistychna teoriia i praktyka realizatsii* [The right of private property in the information society: civil theory and practice of implementation]. Doctor's thesis (12.00.03). Odesa, 547 s. (in Ukr.).
21. Tymoshenko, Ye. A. Problema vyznachennia prava virtualnoi vlasnosti yak ob'iektu pravovidnosyn [The

- problem of defining the right of virtual property as an object of legal relations]. *Chasopys Kyivskoho universytetu prava*, (3), 264–267 (in Ukr.).
22. Kuznietsova, N. (2016). Netyповi obiekty prava vlasnosti v konteksti statti 1 Pershoho protokolu do Konventsii pro zakhyst prav liudyny i osnovopolozhnykh svobod [Atypical objects of property rights in the context of Article 1 of the First Protocol to the Convention on the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms]. *Pravo Ukrainy*, (1), 34–40 (in Ukr.).
23. Moore M. Legitimate Expectations and Land. *Moral Philosophy and Politics*. Volume 4 Issue 2. <https://doi.org/10.1515/mopp-2017-0002>
24. Slipchenko, S. O. (2020). Poniattia zakonnykh ochikuvan yak riznovydu maina [The concept of legitimate expectations as a type of property]. *Forum Prava*, 62(3), 66–76. <http://doi.org/10.5281/zenodo.3883845> (in Ukr.).
25. John D. Sullivan, Jean Rogers and Kim Eric Bettcher. The Importance of Property Rights to Development. *Jstor*. Vol. 27, No. 2 (Summer-Fall 2007), pp. 31-43. <https://www.jstor.org/stable/27000088>
26. Slipchenko, S. O. (2023). Modernizatsiia prava vlasnosti, z urakhuvanniam yevropeiskoho dosvidu [Modernization of property rights, taking into account European experience]. In: Tsiura, V. V., Bazhanov, V. O., & Shcherbyna, B. S. et al.; Tsiura, V. V. (Red.). *Aktualni pytannia modernizatsii pryvatno-pravovykh vidnosyn: yevropeiskyi dosvid ta perspektyvy. Matvieievski tsyvilistychni chytannia: Materialy mizhn. nauk.-prakt. konf. (m. Kyiv, 20 zhovt. 2023 r.)* Kyiv (s. 149–154) (in Ukr.).

ІНФОРМАЦІЯ ПРО СТАТТЮ (ARTICLE INFO)

Published in:
 Форум права: 78 pp. 97–105 (1).

Related identifiers:

10.5281/zenodo.10870777

http://forumprava.pp.ua/files/097-105-2024-1-FP-Artemenko_12.pdf

http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2024_1_12.pdf

License (for files):

[Creative Commons Attribution 4.0 International](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

Received: 12.02.2024

Accepted: 07.03.2024

Published: 11.03.2024

Available online: 11.03.2024

Cite as:

Артеменко, Р. М. (2024). Правовий режим майна виробничого кооперативу. *Форум Права*, 78(1), 97–105.

<http://doi.org/10.5281/zenodo.10870777>

Artemenko, R. M. (2024). Pravovyy rezhym mayna vyrobnychoho kooperatyvu [Legal Regime of Production Cooperative]. *Forum Prava*, 78(1), 97–105. <http://doi.org/10.5281/zenodo.10870777>